

да 940-годдзя горада

МІНСК І МІНЧАНЕ: ДЗЕСЯЦЬ СТАГОДДЗЯЎ ГІСТОРЫІ

*Матэрыялы
Міжнароднай
навукова-
практычнай
канферэнцыі
Мінск,
7-9 верасня
2007 г.*

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут гісторыі
Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт
Упраўленне культуры

МІНСК І МІНЧАНЕ:

ДЗЕСЯЦЬ СТАГОДДЗЯЎ ГІСТОРЫІ

(да 940-годдзя горада)

*Матэрыялы Міжнароднай
навукова-практычнай канферэнцыі
Мінск, 7-9 верасня 2007 г.*

Мінск
«Беларуская навука»
2008

УДК 94(476-25)(082)
ББК 63.3(4Бел)я43
М62

Рэдакцыйная калегія:

А. А. Каваленя (адказны рэдактар),
А. А. Скеп'ян (адказны сакратар),
Р. А. Аляхновіч, А. І. Груша, В. В. Даніловіч, А. Б. Доўнар

Рэцэнзенты:

доктар гістарычных навук Г. Я. Галенчанка;
доктар гістарычных навук, прафесар У. Ф. Ладысеў

*Зборнік падрыхтаваны ў межах выканання
Дзяржаўнай комплекснай праграмы навуковых даследаванняў на 2006–2010 гг.
«Гісторыя беларускай нацыі, дзяржаўнасці і культуры»
(навуковы кіраўнік праграмы – доктар гістарычных навук, прафесар А. А. Каваленя)*

Мінск і мінчане: дзесяць стагоддзяў гісторыі (да 940-годдзя горада):
М62 матэрыялы Міжнар. навук.-практ. канф. (Мінск, 7–9 верас. 2007 г.) / рэдкал.:
А. А. Каваленя [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 2008. – 400 с.
ISBN 978-985-08-0971-1.

Зборнік змяшчае матэрыялы Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Мінск і мінчане: дзесяць стагоддзяў гісторыі (да 940-годдзя горада)». Мінск, 7–9 верасня 2007 г.

Тэматыка дакладаў ахоплівае самы шырокі спектр праблем гісторыі горада ад старажытнасці да сучаснасці.

УДК 94(476-25)(082)
ББК 63.3(4Бел)я43

ISBN 978-985-08-0971-1

© Афармленне. РУП «Выдавецкі дом
«Беларуская навука», 2008

ЗМЕСТ

Уступнае слова дырэктара Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктара гістарычных навук, прафесара Аляксандра Аляксандравіча Кавалені	3
Выступленне прадседателя Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў Міхаіла Васільевіча Матусевіча	5
Выступленне Старшыні Прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктара эканамічных навук, прафесара Міхаіла Уладзіміравіча Мясніковіча	7

Менск старажытны

Агеева Л. Я. (<i>Мінск</i>). Даследаванне падання пра Менеска	14
Загорульскі Э. М. (<i>Мінск</i>). О местонахождении древнего Минска	17
Заяц Ю. А. (<i>Мінск</i>). Менск на Свислочи конца XI–XIII вв.: проблема формирования поселенческой структуры	23
Иов О. В., Рябцевич В. Н. (<i>Мінск</i>). Курганный могильник Стукатици в округе Минска	31
Кенько П. М. (<i>Мінск</i>). Элементы костюма X–XI вв. с селища на р. Менка	34
Колединский Л. В. (<i>Мінск</i>). Из ранней истории Сухарево	37
Левко О. Н. (<i>Мінск</i>). Перемена местоположения Минска в связи с формированием раннего-сударственной территориально-административной структуры в Полоцкой земле	41
Лобач У. А. (<i>Полацк</i>). Паданне пра заснаванне Менска: сімволіка сюжэта і тыпалагічныя паралелі ў беларускім фальклоры	48
Мядзведзева В. У. (<i>Мінск</i>). Прикладное мастацтва сярэдневяковага Мінска (па матэрыялах касцярэзнага рамяства)	57

Менск – павятовы і ваяводскі цэнтр

Бабкова В. У. (<i>Мінск</i>). «Бурмістры, возныя, залатары...»: сацыяльная прастора Менска канца XVI – першай паловы XVII ст. Паводле актавых кніг Мінскага гродскага суда	66
Баженова О. Д. (<i>Мінск</i>). Монументальная жывопісь Мінска XVIII ст.	70
Бектинеев Ш. И. (<i>Мінск</i>). Метрология по грамотам на магдебургское право Минска 1499–1569 гг.	74
Віцько Д. В. (<i>Мінск</i>). Менскі дамініканскі прыёр Аляксандр Бергоф і яго «Успаміны»	83
Габрусь Т. В. (<i>Мінск</i>). Мураваная сакральная архітэктура Мінска ў гісторыка-культурным кантэксце	85
Голубеў В. Ф. (<i>Мінск</i>). Маёнтак Лошыца ў XVI ст. (панскі двор і феадальная вёска паводле рэестра 1557 г.)	91
Доўнар А. Б. (<i>Мінск</i>). Рэестр дакументаў мінскага бурмістра Яна Давіда Шэйбы	96
Іванова Л. С. (<i>Мінск</i>). Міжканфесійныя адносіны ў Мінску ў першай палове XVII ст.	99
Коршак М. А., Стралец М. В. (<i>Брэст</i>). Менск у складзе Вялікага княства Літоўскага: некаторыя аспекты гісторыі	104
Марзалюк І. А. (<i>Магілёў</i>). Прыпіскі на старонках «Летописца русских царей» Нікіфараўскага зборніка як крыніца па гістарычнай самасвядомасці мінчан XVI–XVII стст.	107
Мароз В. К. (<i>Мінск</i>). Назва Менск / Минск у беларускіх летапісах	110
Maroszek J., Maroszkówna M. (<i>Białystok, Polska</i>). Dekanat miński diecezji wileńskiej w świetle opisów parafii z 1784 r.	115
Мацук А. У. (<i>Мінск</i>). Мінская кадэцыя Трыбунала ВКЛ 1741 г.	118
Пашкевіч У. І. (<i>Мінск</i>). Канфірмацыйны прывілей Аўгуста II Мінску 1724 г.	124
Пярвышын У. М. (<i>Мінск</i>). Будынак мінскай ратушы ў другой палове XVII–XVIII стст. (па матэрыялах магістрацкіх кніг)	126
Самусік А. Ф. (<i>Мінск</i>). Мінская ваяводская (падакруговая) школа ў 1773–1793 гг.	128
Сліж Н. У. (<i>Гродна</i>). Тэстамент менскага падкаморыя Крыштафа Кавячынскага (1659 г.)	134
Скеп’ян А. А. (<i>Мінск</i>). Род Стэцкевічаў і Менск	139
Шаланда А. І. (<i>Гродна</i>). Невядомыя гербы менскай шляхты ў XVI ст.	142

Янушкевіч А. М. (Мінск). Харугва Менскага павета ў паспалітым рушэнні ВКЛ 1567 г.	150
Яцкевіч З. Л. (Мінск). Ураднікі менскага магістрата XV–XVIII стст.	157

Мінск губернскі

Алексашина Г. В. (Мінск). Национальный и профессиональный состав рабочих и служащих Минска (1890–1913 гг.)	162
Бяляева С. С. (Мінск). Матывы дэкаратыўнага аздаблення драўляных дамоў Мінска	166
Бяспалая М. А. (Мінск). Мінск і мінчане на памежжы XIX–XX стст.	170
Васовіч С. М. (Брэст). Культурна-асветніцкая дзейнасць Мінскага брацтва ў імя Жыватворнага Крыжа Гасподня ў 1907–1912 гг.	173
Грузицкий Ю. Л. (Мінск). Минское городское кредитное общество (1896–1914 гг.)	179
Дзярновіч А. І. (Мінск). План «Новага места» Мінска 1804 г.: новая іканаграфічная крыніца са збораў Мінскага кола Варшаўскага таварыства апекі над помнікамі мінуўшчыны	185
Дуко А. А. (Мінск). Інтэлектуальнае жыццё ў сядзібах Міншчыны ў канцы XVIII – пачатку XX ст.	190
Ерашэвіч А. У. (Мінск). 3 гісторыі сацыяльна-эканамічнага развіцця Мінска ў канцы XVIII – пачатку XIX ст.	194
Ефімовіч А. В. (Мінск). Правядзенне рэформы М. М. Мураўёва ў дзяржаўнай вёсцы Мінскай губерні ў 1857–1862 гг.	205
Забайскі М. М. (Мінск). Выбары і дзейнасць дэпутатаў ад мінскай губерні ў расійскай Дзяржаўнай думе (1906–1917 гг.)	210
Иоффе Э. Г. (Мінск). Евреи в экономике Минска в 1793–1917 гг.	217
Кітурка І. Ф. (Гродна). Мінск і мінчане на старонках «Нашай Нівы» (1906–1909 гг.)	223
Кривопалова Н. Ю. (Самара, Россия). Образовательный уровень учительской и медицинской интеллигенции российской провинции в начале XX в.	229
Літвіновіч А. Ф. (Мінск). Этнаграфічныя і іншыя даныя як дадатковыя крыніцы па лакалізацыі тэрыторыі старажытнай Літвы	236
Луговцова С. Л. (Мінск). К вопросу о характеристике дворянства Минской губернии в первой половине XIX в.	239
Ляхоўскі У. В. (Мінск). Становішча школьнай адукацыі ў Мінску ў час германскай акупацыі (люты–снежань 1918 г.)	246
Шпилевская И. Н. (Мінск). Становление общего делопроизводства в государственных учреждениях Минской губернии (конец XVIII – начало XIX в.)	253
Щеглов Г. Э. (Жировичи). Серафимовский лазарет при Минской духовной семинарии (1914–1917 гг.)	258

Мінск рэвалюцыйны і савецкі

Вирская В. П. (Мінск). Интеллигенция Минска в публикациях 1920-х годов	263
Воронкова И. Ю. (Мінск). Минск и минчане в первые дни Великой Отечественной войны (22–28 июня 1941 г.)	270
Воротникова О. А. (Мінск). Историческая тема в графике С. П. Геруса	281
Даніловіч В. В. (Мінск). Моладзь у грамадска-палітычным жыцці Мінска пачатку 1920-х гадоў	284
Ершова Э. Б. (Москва, Россия). Минск и минчане во второй половине 60-х – начале 80-х годов XX в. (Минск и минчане в моей судьбе)	291
Звягин С. П. (Кемерово, Россия). Член Учредительного собрания от Минска И. П. Нестеров в годы революций и Гражданской войны в России	293
Зенькович Ю. В. (Мінск). Институт математики АН БССР в международном научном сотрудничестве (1950–1970-е годы)	298
Крыварот А. А. (Мінск). Узаемадзеянне беларускіх і расійскіх партызанскіх фарміраванняў на тэрыторыі Міншчыны ў гады Вялікай Айчыннай вайны (1941–1944 гг.)	304
Литвин А. М. (Мінск). О патриотической деятельности на хлебозаводе «Автомат» подпольной организации, руководимой М. Н. Павловым (1941–1944 гг.)	310

Мазец В. Г. (Мінск). Грамадска-палітычнае і нацыянальна-культурнае жыццё ў Мінску ў 1918 г.	319
Навіцкі У. І. (Мінск). З гісторыі прысваення Мінску звання горада-героя	324
Рудовіч С. С. (Мінск). Мінская гарадская дума і праблема самавызначэння Беларусі (1917–1918 гг.)	326
Сацукевіч І. І. (Мінск). Тапаніміка Мінска ў 1945–1985 гг.	333
Трацяцк С. А. (Мінск). Мінск – сталіца Заходняй камуны (снежань 1918 г.)	337
Шарков А. В. (Мінск). Участие военнопленных и интернированных в послевоенном восстановлении Минска	343
Шаўчук І. І. (Брэст). Мінск як цэнтр краязнаўчага руху ў 20–30-я гады XX ст.	348
Шимолін В. И. (Мінск). «Минские епархиальные ведомости» в период Гражданской войны и интервенции	351
Яноўскі А. А. (Мінск). Фарміраванне інтэлектуальнага асяроддзя Мінска ў 1920–1930-я гады ...	356

Мінск на сучасным этапе

Будзянкова Т. С. (Мінск). Гісторыка-культурныя даследаванні ў Мінску ў 1991–2005 гг. (арганізацыйны аспект)	363
Давыденко Л. Н. (Мінск). Минск и минчане в условиях рыночной трансформации	366
Волочко О. А. (Мінск). Православные братства: история становления и деятельность (на примере Минского православного братства святых Виленских мучеников)	376
Калясінскі В. Ф. (Мінск). Медальернае мастацтва ў зборах Нацыянальнага музея Рэспублікі Беларусь	381
Касцюк М. П. (Мінск). Мінск сярод сталіц беларускай зямлі	385
Мацкевіч И. Ф. (Мінск). Стратегия устойчивого развития Минска на период до 2020 г. и ее приоритеты	389
Скрипченко Т. С. (Мінск). Исторический маркетинг Минска	392
Рэзальюцыя Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Мінск і мінчане: дзесяць стагоддзяў гісторыі (да 940-годдзя горада)»	397

Навуковае выданне

МІНСК І МІНЧАНЕ: ДЗЕСЯЦЬ СТАГОДДЗЯЎ ГІСТОРЫІ ГОРАДА (ДА 940-ГОДДЗЯ ГОРАДА)

Рэдактар *Т. С. Клімовіч*

Карэктар *В. А. Рахуба*

Мастацкі рэдактар *М. Вішнякова*

Тэхнічны рэдактар *Т. В. Лецъен*

Камп'ютэрная вёрстка *В. Л. Смольская*

Падпісана ў друк 05.09.2008. Фармат 70×100^{1/16}. Папера афсетная № 1.
Гарнітура Times New Roman. Друк афсетны. Ум. друк. арк. 32,25 + 0,6 укл.
Ум. фарб.-адб. 35,47. Ул.-выд. арк. 34,2. Тыраж 300. Заказ 372.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецкі дом «Беларуская навука».
ЛИ № 02330/0131569 ад 11.05.2005. Вул. Ф. Скарыны, 40, 220141, г. Мінск.

Надрукавана ў РУП «Выдавецкі дом «Беларуская навука».